

คม·สด·ลึก

ปีที่ 12 ฉบับที่ 4318 วันพฤหัสบดีที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2556 หน้า 4

ประเด็น ความคิด

เพ็ญศรี วิจารณ์ทัศน์

คอนแทรคฟาร์ม กับมาตรฐานอาหารปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค

รศ.ดร.ก้องภพกัญ วิศวกรรมการผลิตอาหาร มหาวิทยาลัยขอนแก่น เคยกล่าวไว้ว่า “ในฐานะที่ทำงานด้านเกษตรพันธสัญญามานาน มีการวิจัยและสอบถามเกษตรกรในหลายประเด็น และคำตอบสำคัญที่ได้รับจากเกษตรกรก็คือ “ทำไมทำสัญญากับบริษัทแล้วจะไปขายที่ใคร” จริงๆ แล้ว คำตอบของเกษตรกรเป็นหัวใจของเกษตรพันธสัญญาที่เกษตรกรจะได้รับจากการมีตลาดรองรับ และมีข้อมูลด้านการตลาดได้ บริษัทมีข้อมูลด้านตลาดและความต้องการของลูกค้าซึ่งจะถ่ายทอดข้อมูลทางการตลาดผ่าน การวางแผนการผลิตให้แก่เกษตรกรและสร้างระบบความปลอดภัยต่างๆ เพื่อรองรับความต้องการของลูกค้า เช่นหากลูกค้าต้องการทราบว่ามีเกษตรกรที่ตนบริโภคมาจากที่ใด ใครเป็นผู้เกี่ยวข้องด้านการผลิต บริษัทก็จะใช้ระบบย้อนกลับ (traceability) ในการให้ข้อมูลแก่ลูกค้า หากลูกค้าต้องการทราบว่าการผลิตสินค้ามีเจ้าหน้าที่หรือปล่อยคาร์บอนออกสู่สิ่งแวดล้อมเท่าไร บริษัทก็จะต้องเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อแสดงให้ลูกค้าทราบ ความต้องการของลูกค้าเหล่านี้ถ่ายทอดออกมาเป็นระบบมาตรฐานที่กำหนดให้เกษตรกรทำ

ตามเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่างๆ หากเปรียบเทียบเกษตรพันธสัญญาที่ไม่ต่างอะไรกับธุรกิจแฟรนไชส์ เช่น ร้านอาหาร หรือร้านพักรักษาที่บริษัทแม่จะกำหนดระบบมาให้ ก่อนจะเปิดร้านได้ ก็คือจะมีการลงทุนและต้องไปฝึกกับบริษัท และเพื่อรักษาให้คุณภาพสินค้าที่ร้านเหล่านี้ก็ต้องซื้อวัตถุดิบจากบริษัทและปฏิบัติตามขั้นตอนที่บริษัทแม่กำหนดไว้เช่นกัน พอพูดถึงธุรกิจแฟรนไชส์เรากลับอินที่ที่เรามีระบบประกันคุณภาพที่มีมาตรฐาน แต่พอระบบนี้ถูกใช้กับธุรกิจเกษตร บางท่านกลับมีความกังวลกับการดำเนินงานของเกษตรกรภายใต้มาตรฐานของบริษัท ในขณะที่ยังต้องการให้อาหารที่เรารับบริโภคเข้าไปปลอดภัย”

นับเป็นการตอบคำถาม เกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาเป็นส่วนหนึ่งของผู้ผลิตอาหารปลอดภัย หรือ Food Safety ผู้บริโภค และในความเป็นจริงยังมีบางคนที่กลับเข้าใจสับสนว่า... ซึ่งก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบในระดับประเทศทีเดียว

ดังเช่น คลิปเกี่ยวกับอาหารและระบบเกษตร

พันธสัญญาลิขสิทธิ์ในโลกออนไลน์ ที่มีการเข้าถึงกระบวนการผลิตอาหารของประเทศไทยตั้งแต่ต้นทาง โดยเนื้อหาข่าวอาหารของประเทศไทยในระบบเกษตรอุตสาหกรรมกว่า 80% มียาปฏิชีวนะ มีการเชื่อมโยงไปถึงจีเอ็มโอ และระบุว่าผู้บริโภคจะได้รับสารตกค้างจากการใช้ยาในการเลี้ยงสัตว์ โดยอ้างว่าผู้คนที่อยากกินเพราะกินอาหารธรรมชาติๆ จากการผลิตอาหารอย่างไม่ปลอดภัยของเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญา

การกล่าวเช่นนี้ ถือว่ากำลังทำลายภาพลักษณ์

อาหารปลอดภัย (Food Safety) ด้วยมาตรฐานการผลิตระดับโลก ที่ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติมาตลอด อาหารการกินทุกชนิดที่ส่งออกจากประเทศไทย ไม่ว่าจะไปยังประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพยุโรปและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีความเข้มงวดในเรื่องอาหารปลอดภัยที่สุด ล้วนต้องผ่านการรับรองมาตรฐานระดับสากล และได้รับการตรวจสอบอย่างเข้มงวด ตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย ที่ทั้งกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ หรือแม้แต่ผู้บริโภคไทยทั้งประเทศเรียกร้องต้องการ

ภายใต้กระบวนการผลิตที่มีมาตรฐานของอุตสาหกรรมอาหารของไทย เป็นมาตรฐานระดับสากล และตามเงื่อนไขของประเทศนำเข้า ตั้งแต่ต้นน้ำ-ปลายน้ำ สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ มีมาตรฐานจับอยู่ในทุกขั้นตอน ผู้บริโภคจึงสบายใจและให้ความเชื่อมั่นได้ ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร สามารถติดตามตรวจสอบได้ทุกไร่ทุกฟาร์ม ซึ่งเกษตรกรจะดำเนินการตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่วิชาการ

“ระบบเกษตรพันธสัญญา” ที่รศ.ดร.ก้องภพกัญกล่าวถึงข้างต้น ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในกรณี ที่ภาคเอกชนจะนำมาใช้มาตรฐานการผลิตตลอดห่วงโซการผลิตเข้ามากำหนดให้เกษตรกรในระบบปฏิบัติตน เพื่อความปลอดภัยในการบริโภคของผู้บริโภคเป็นสำคัญ มีการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ หรือ Animal Welfare ที่ว่าด้วยการเลี้ยงสัตว์อย่างไม่แออัด เพื่อให้ได้เนื้อสัตว์ที่มีคุณภาพดีปลอดภัยต่อการบริโภค ปราศจากการทรมานสัตว์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีมาตรฐานการอื่นๆ อาทิ การห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ การให้วัคซีนตามระยะเวลาที่จำเป็น ตลอดจนระบบการป้องกันโรคระบาดที่ดี เพื่อประสิทธิภาพการเลี้ยงที่ดี ที่จะนำมาซึ่งรายได้ที่ดีของเกษตรกรด้วย

เกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาจึงเป็นส่วนหนึ่งของความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยทางอาหาร หรือ Food Safety ของผู้บริโภคที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของผู้ประกอบการด้านอาหารที่ต้องคำนึงถึงตลอดห่วงโซ่การผลิต เป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยและภาคเอกชน ตลอดจนเกษตรกรทั่วประเทศต่างให้ความสำคัญและมุ่งเน้นมาพัฒนาประเทศไทยก้าวสู่ “ครัวของโลก” ...ไม่ควรต้องมาสะดุด เพราะผลประโยชน์ของผู้บริโภคจะเกิดขึ้น